

Bruselj, 14. marec 2023
(OR. en)

7388/23

JAI 310
FREMP 74

IZID POSVETOVANJA

Pošiljatelj:	Generalni sekretariat Sveta
Prejemnik:	delegacije
Zadeva:	Sklepi Sveta o uporabi Listine EU o temeljnih pravicah – Vloga prostora civilne družbe pri varstvu in spodbujanju temeljnih pravic v EU – sklepi Sveta (10. marec 2023)

V prilogi vam pošiljamo sklepe Sveta o uporabi Listine EU o temeljnih pravicah, ki se osredotočajo na vlogo prostora civilne družbe pri varstvu in spodbujanju temeljnih pravic v EU, ki jih je Svet sprejel na 3936. seji 10. marca 2023.

Sklepi Sveta o uporabi Listine EU o temeljnih pravicah –

Vloga prostora civilne družbe pri varstvu in spodbujanju temeljnih pravic v EU

Preambula

Svet Evropske unije –

- a. **ob sklicevanju** na člen 2 Pogodbe o Evropski uniji (v nadaljnjem besedilu „PEU“), v katerem je navedeno, da Unija temelji na vrednotah, ki so skupne državam članicam, in sicer na vrednotah spoštovanja človeškega dostojanstva, svobode, demokracije, enakosti, pravne države in spoštovanja človekovih pravic, vključno s pravicami pripadnikov manjšin;
- b. **ob poudarjanju**, da je Listina Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina), ki je bila svečano razglašena 7. decembra 2000, mejnik v evropskem povezovanju in simbol naše skupne evropske identitete;
- c. **ob sklicevanju**, da so se države članice zavezale, da bodo vsem ljudem v njihovi jurisdikciji zagotavljale pravice in svoboščine, zapisane v Listini, in da bodo zagotovile, da so temeljne pravice univerzalne, nedeljive, soodvisne in medsebojno povezane;

- d. **ob opozarjanju**, da je Listina eden najsodobnejših in najcelovitejših pravno zavezujočih instrumentov o temeljnih pravicah ter da zavezuje vse institucije, organe, urade in agencije Unije ter države članice, da pri izvajanju prava Unije spoštujejo pravice, upoštevajo načela in spodbujajo njihovo uporabo v skladu s svojimi pristojnostmi in ob spoštovanju meja pristojnosti Unije, ki so ji dodeljene v Pogodbah, na podlagi odstavka 1 člena 51 Listine;
- e. **ob poudarjanju**, kako pomembno je dokončati pristop Unije k Evropski konvenciji o človekovih pravicah v skladu s členom 6, odstavek 2, PEU¹, da bi povečali skladnost in doslednost pri varstvu temeljnih pravic ter dodatno okrepili varstvo temeljnih pravic v Evropi.
- f. **ob opozarjanju** na zavezo Unije, da bo podpirala zagovornike človekovih pravic po vsem svetu, tudi prek smernic Evropske unije o zagovornikih človekovih pravic in mehanizma Evropske unije za zagovornike človekovih pravic;
- g. **ob obžalovanju** grobih in obsežnih kršitev človekovih pravic, ki jih je povzročila ruska vojna agresija v Ukrajini, pa tudi izzive na področju človekovih pravic, ki jih predstavljajo pandemija COVID-19, podnebna kriza in posledice krize življenjskih stroškov. Te krize kažejo, da varstva temeljnih pravic in vrednot Unije ni mogoče jemati za samoumevnih in da jih je mogoče zagotoviti le v demokratični družbi, ki temelji na pravni državi. Gre za stalno prizadevanje in deljeno odgovornost, ki zahteva skupna prizadevanja vseh zadevnih akterjev;

¹ Unija pristopi k Evropski konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Ta pristop ne spreminja pristojnosti Unije, opredeljene v Pogodbah;

- h. **ob pozdravljanju** „Strategije za okrepitev uporabe Listine o temeljnih pravicah v Evropski uniji“ in njene obnovljene zaveze, da bodo institucije Unije in države članice Listino uporabljale v celoti;
- i. **ob pozdravljanju** Letnega poročila Komisije o uporabi Listine EU o temeljnih pravicah za leto 2022: Uspešen prostor civilne družbe za spoštovanje temeljnih pravic v EU (v nadaljnjem besedilu: poročilo o Listini za leto 2022).
- j. **ob pozdravljanju** dela Agencije Evropske unije za temeljne pravice (v nadaljnjem besedilu: Agencija za temeljne pravice), kot so njena nedavna poročila o varstvu temeljnih pravic v težkih časih, zlasti poročilo iz leta 2022 z naslovom „Evropska civilna družba - še vedno pod pritiskom“ in bilteni o vojni v Ukrajini z naslovom „Vpliv ruske vojne agresije v Ukrajini na temeljne pravice“;
- k. **z zanimanjem pričakujemo** konferenco z naslovom Varstvo temeljnih pravic v času krize, ki jo bo 20. in 21. aprila 2023 organiziralo švedsko predsedstvo Sveta Evropske unije.

Konferenca bo forum za razpravo o tem, kako bi lahko strukture za varstvo temeljnih pravic v Evropski uniji v času krize postale trdnejše in odpornejše, vključno s tem, kaj se je mogoče naučiti iz kriz, preteklih in sedanjih, ter kako najbolje doseči napredek.

Vloga prostora civilne družbe pri varstvu in spodbujanju temeljnih pravic v EU

Svet Evropske unije **ponovno potrjuje** svojo zavezanost stalni uporabi Listine o temeljnih pravicah in **odobri** naslednje sklepe.

Svet Evropske unije:

1. **Opozarja**, da Listina priznava pravico do svobode mirnega zbiranja in združevanja (člen 12) ter svobode izražanja in obveščanja (člen 11).
2. **Poudarja**, da je pravica do svobode združevanja eden od bistvenih temeljev demokratične in pluralistične družbe, saj državljanom omogoča, da delujejo skupaj na področjih skupnega interesa, in tako prispeva k dobremu delovanju javnega življenja.²
3. **Priznava**, da akterji civilne družbe na vseh ravneh potrebujejo ustrezne in zadostne človeške, materialne in finančne vire za učinkovito izvajanje svojih nalog ter da je svoboda iskanja, prejemanja in uporabe teh sredstev sestavni del pravice do svobode združevanja.³
Tak dostop mora biti v skladu z načelom zakonitosti in spoštovati skupne vrednote Unije.
4. **Poudarja**, da so organizacije civilne družbe in zagovorniki človekovih pravic⁴ bistvenega pomena v naših ustavnih demokratičnih družbah, saj prispevajo k spodbujanju in varstvu vrednot in pravic iz člena 2 PEU in Listine ter pomagajo zagotavljati pravilno uporabo Listine, s čimer povečujejo vpliv temeljnih pravic na življenje ljudi. So nepogrešljiv element sistema zavor in ravnovesij v zdravi demokraciji; neupravičene omejitve njihovega delovnega področja lahko ogrozijo pravno državo.

² V skladu z ustrezno sodno prakso ESČP.

³ Glej OVSE-ODIHR, Smernice o svobodi združevanja (2015), načelo 7.

⁴ V teh sklepih se „zagovorniki človekovih pravic“ razumejo tako, da poleg organizacij civilne družbe, zajemajo tudi nacionalne institucije za človekove pravice, organe za enakost in institucije varuha človekovih pravic.

5. **Poudarja**, da člen 11 PEU od institucij Unije zahteva, da državljanom in predstavniškim združenjem dajo možnost izražanja in javne izmenjave mnenj na vseh področjih delovanja Unije, in da institucije vzdržujejo odprt, pregleden in reden dialog s predstavniškimi združenji in organizacijami civilne družbe ter izvajajo obsežna posvetovanja o novih pobudah.
6. **Priznava** pomen izmenjave znanja in dobrih praks med državami članicami v zvezi s prizadevanji za zaščito, podporo in opolnomočenje organizacij civilne družbe in zagovornikov človekovih pravic ter spoznanj, pridobljenih iz različnih virov znanja, ki sta jih zbrali npr. Evropska komisija in Agencija za temeljne pravice.
7. Z zaskrbljenostjo **ugotavlja**, da poročila Agencije za temeljne pravice o prostoru civilne družbe kažejo, da se organizacije civilne družbe soočajo z izzivi in je zato ovirano opravljanje njihovih pomembnih vlog na področju temeljnih pravic, demokracije in pravne države po vsej Uniji.
8. **Poudarja**, da je treba izboljšati posvetovalne mehanizme, da bodo organizacije civilne družbe in zagovorniki človekovih pravic ustrezno vključeni v postopke priprave, izvajanja in spremljanja zakonodaje in politik.

Svet Evropske unije poziva države članice, naj:

9. **zaščitijo in spodbujajo** ugodno okolje za organizacije civilne družbe in zagovornike človekovih pravic, da bodo lahko svoje dejavnosti opravljali v skladu z vrednotami Unije brez neupravičenega vmešavanja države, kot zahtevajo standardi EU in mednarodni standardi.

10. **ustanovijo ali olajšajo** ustanovitev nacionalnih institucij za človekove pravice v skladu s pariškimi načeli Združenih narodov in sprejmejo zakonodajni okvir, ki jim bo omogočal neodvisno opravljanje njihove vloge ter jim zagotovil ustrezen mandat in ustrezna sredstva za učinkovito opravljanje njihovih nalog.
11. **imenujejo** informacijsko točko za Listino, če tega še niso storile, ali pa obstoječi informacijski točki naložijo spodbujanje in usklajevanje krepitve zmogljivosti, izmenjave informacij in ozaveščanja o Listini.
12. **okrepijo** prizadevanja za zaščito, podporo in opolnomočenje organizacij civilne družbe in zagovornikov človekovih pravic ter jim zagotoviti vrsto priložnosti za sodelovanje.
13. **zaščitijo** prostor civilne družbe z zagotavljanjem, da se ne sprejmejo nepotrebne ali samovoljne omejitve, kot so zahteve za registracijo in davčni režimi, ki so posebej usmerjeni v prostor civilne družbe na neugoden način.
14. **zaščitijo** organizacije civilne družbe in zagovornike človekovih pravic, med drugim pred grožnjami, napadi, preganjanjem kritičnih glasov in kampanjami blatenja, usmerjenimi v organizacije, osebe in prostovoljce, z aktivnimi sredstvi, na primer s sprejemanjem ciljno usmerjenih ukrepov za reševanje teh vprašanj, vzpostavitev mehanizmov spremljanja za preprečevanje takih groženj, zagotavljanjem takojšnjega prepoznavanja, poročanja, preiskovanja in nadaljnjega ukrepanja v zvezi s takimi incidenti ter vzpostavitev namenskih podpornih služb za akterje civilne družbe.
15. **zavarujejo** možnost, da so organizacije civilne družbe in zagovorniki človekovih pravic varni in delujejo neodvisno tudi v digitalnem prostoru, med drugim z iskanjem poti, kako bi tehnologija omogočala sodelovanje in demokratično delovanje ter se ne bi uporabljala za omejevanje prostora akterjev civilne družbe in njihovih dejavnosti.

16. **podpirajo** organizacije civilne družbe z reševanjem izzivov, povezanih z razpoložljivostjo, dostopnostjo in vzdržnostjo financiranja, med drugim z zagotavljanjem pravične porazdelitve na podlagi preglednih in nediskriminatornih meril, z objavo in širokim razširjanjem razpisov za zbiranje predlogov, da bodo široko dostopni, ter s poenostavitvijo dostopa do prožnega financiranja za organizacije civilne družbe vseh velikosti, tudi z digitalizacijo in novimi inovativnimi načini distribucije. Obenem bi bilo treba priznati, da financiranje organizacij civilne družbe ne bi smelo biti odvisno le od javnih sredstev, da se ohrani njihova neodvisnost.
17. **opolnomočijo** akterje civilne družbe z zagotavljanjem smiselne sodelovanja najrazličnejših organizacij civilne družbe pri pripravi in izvajanju zakonodaje ter drugih pobud na zadevnih področjih politike, ki bi lahko spadala na njihovo posebno področje dela, tudi pri oblikovanju možnosti financiranja.
18. **opolnomočijo** organizacije civilne družbe z zagotavljanjem možnosti, da ocenijo in izrazijo svoje mnenje o tem, kako bi lahko predlagani pravni in politični ukrepi vplivali nanje, njihove člane, njihovo lokalno mrežo ali temeljne pravice na splošno.

Svet Evropske unije:

19. **pozdravlja** delo Komisije v zvezi z vlogo prostora civilne družbe pri varstvu in spodbujanju temeljnih pravic v Evropski uniji, zlasti pa se seznanja:

- s poročilom o Listini za leto 2022.
- z zavezami iz Strategije za okrepitev uporabe Listine o temeljnih pravicah v EU (v nadaljnjem besedilu: strategija o Listini), da bi podprli ugodno okolje za akterje civilne družbe in ukrepali proti ukrepom, ki kršijo pravo Unije, vključno z Listino, kadar vplivajo na organizacije civilne družbe.
- z letnimi poročili o stanju pravne države.
- Zakonodajni predlog o standardih za organe za enakost.⁵

Svet Evropske unije poziva Komisijo, naj:

20. **zaščiti** organizacije civilne družbe in zagovornike človekovih pravic z nenehnimi prizadevanji za spodbujanje in zaščito demokracije, pravne države in temeljnih pravic na vseh ustreznih področjih politike, vključno z zagotavljanjem skladnosti med pristopom Unije k zaščiti zagovornikov človekovih pravic navzven in znotraj nje.

⁵ Predlog direktive Sveta o standardih za organe za enakost na področju enakega obravnavanja oseb ne glede na raso ali narodnost, enakega obravnavanja oseb pri zaposlovanju in poklicu ne glede na vero ali prepričanje, invalidnost, starost ali spolno usmerjenost, enakega obravnavanja žensk in moških v zadevah socialne varnosti ter pri dostopu do blaga in storitev in oskrbi z njimi ter o črtanju člena 13 Direktive 2000/43/ES in člena 12 Direktive 2004/113/ES (15899/22) *in* predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o standardih za organe za enakost na področju enakega obravnavanja in enakih možnosti žensk in moških pri zaposlovanju in poklicu ter o črtanju člena 20 Direktive 2006/54/ES in člena 11 Direktive 2010/41/EU (15902/22).

21. **podpira** organizacije civilne družbe in zagovornike človekovih pravic z nadaljnjim zagotavljanjem ustreznega in dostopnega financiranja v okviru večletnega finančnega okvira prek ustreznih programov financiranja, kot je program Državljeni, enakost, pravice in vrednote. Vsa taka sredstva je treba uporabiti v skladu s skupnimi vrednotami Unije, zapisanimi v členu 2 PEU in Listini.
22. **podpira** organizacije civilne družbe in zagovornike človekovih pravic vseh velikosti, ravni in zmogljivosti, da bi imeli možnost izkoristiti sredstva EU, med drugim s poenostavitvijo odprtih razpisov, povečanjem podpore potencialnim prosilcem in nadaljevanjem inovativnih pristopov, kot je finančna podpora tretjim osebam (organizacijam civilne družbe) prek posrednikov ter temeljno financiranje organizacij.
23. **opolnomoči** organizacije civilne družbe in zagovornike človekovih pravic z ohranjanjem odprtega, rednega, preglednega in vključujočega dialoga ter z nadaljnjimi prizadevanji za vzpostavitev ustreznih mehanizmov in smernic, ki bi organizacijam civilne družbe in zagovornikom **človekovih** pravic omogočili, da prispevajo v ustreznih fazah postopkov odločanja, tudi pri pobudah, ki vplivajo nanje ali na temeljne pravice.
24. **opolnomoči** organizacije civilne družbe in zagovornike človekovih pravic z vključevanjem možnosti, da so smiselno vključeni v vsa politična in zakonodajna področja.
25. **opolnomoči** organizacije civilne družbe in zagovornike človekovih pravic z nadaljevanjem izpolnjevanja zavez iz poročila o Listini za leto 2022 za začetek ciljno usmerjenega dialoga z deležniki v okviru vrste tematskih seminarjev o varovanju prostora civilne družbe, s poudarkom na tem, kako lahko Evropska unija še naprej razvija svojo vlogo pri zaščiti, podpori in opolnomočenju organizacij civilne družbe in zagovornikov človekovih pravic, da bi obravnavali izzive in priložnosti, opredeljene v poročilu o Listini za leto 2022.